

6. Мармуль Л.О. Соціально-економічні особливості розвитку сільських територій / Л.О. Мармуль, М.М. Ігнатенко // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 122-129.
7. Онікієнко В.В. Розвиток ринку праці України: тенденції та перспективи: моногр. / В.В. Онікієнко, Л.Г. Ткаченко, С.М. Ємельяненко [за ред. В.В. Онікієнка]. - К.: РВПС України НАН України, 2007. – 286 с.
8. Петрова І.Л. Ринок праці: процес сегментації: моногр. / І.Л. Петрова. – К.: Національний пед. університет ім. Драгоманова. - 2005. – 218 с.
9. Саблук П.Т. Демографічні проблеми українського села: наукова доповідь / Відп. ред. академік УААН П.Т. Саблук. - К.: Інститут аграрної економіки УААН. – 2002. – 37с.
10. Статистичний щорічник Сумської області за 2011 р. / за ред. Осауленка О.Г. – Суми: Головне управління статистики Сумської області, 2012. – 680 с.
11. Ринкова система України: стан та перспективи розвитку : монографія / за заг.ред. О.В. Макарюка, В.М. Жмайлова, Ю.І. Данька. – Х.: Міськдрук, 2011. – 964 с.

УДК 332.146:330.322

**Гераймович В.Л.,
асистент кафедри фінансів
Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЕЙ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА У РЕГІОНІ

Постановка проблеми. Інвестиційна діяльність як процес вкладання всіх видів майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, спрямована на створення прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту у країні, її регіонах та галузях економіки.

Інвестиції відіграють важливу роль в економічному процесі та визначають загальне економічне зростання країни та регіонів. В результаті інвестування коштів в економіку збільшуються обсяги виробництва, зростає національний дохід, розвиваються галузі та підприємства, задовольняючи тим самим попит на товари і послуги. Отриманий приріст національного доходу частково знову накопичується, відбувається подальший ріст виробництва, і процес знову повторюється.

Таким чином, інвестиції, що формуються за рахунок національного доходу, в результаті його розподілу, обумовлюють розширене відтворення. При цьому, чим ефективніше здійснюється інвестування, тим більшим є зростання національного доходу, збільшується абсолютний розмір нагромадження капіталу в країні та регіонах, який може бути знову вкладений у виробництво

Залучення інвестиційних ресурсів в аграрну економіку країни шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату, включаючи питання законодавчого забезпечення гарантій збереження капіталу і оподаткування, мають вагоме практичне значення. Але зазначимо, що лише розрахунки показників необхідних обсягів залучення інвестицій без детального обґрунтування можливостей їх максимально ефективного освоєння не можуть бути адекватними критеріями оцінки рівня економічного розвитку галузей аграрної економіки держави та підвищення їх конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку організаційно-економічного механізму активізації інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки, підвищення інвестиційної привабливості галузей та підприємств АПК та їх державної підтримки нині приділяється багато уваги. Цим проблемам присвячені наукові праці багатьох вчених-економістів, зокрема К.С. Берестового, О.Г. Бобрової, О.А. Бондаренка, О.П. Бондарчука, С.О. Гуткевич, О.М. Дуфенюк, М.І. Кісіля, В.В. Ковальова, М.Ю. Коденської, Г.П. Лайко, О.М. Могильного, Г.М. Підлісецького, Г.В. Сеніної, А.В. Чупіса, В.С. Шебаніна та інших. Проте дуже багато питань щодо оптимізації та розвитку методичних прийомів оцінки інвестиційної привабливості галузевих складових аграрного сектору економіки регіону потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення макроекономічних чинників, що формують інвестиційний клімат у регіоні, удосконалення та апробація методичного підходу щодо оцінки інвестиційної привабливості галузевих складових аграрного сектору Київської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління інвестиційною діяльністю є складовою частиною загального управління інвестиційним процесом на рівні держави, регіону, галузевого

виробництва, що охоплює планування, організацію, стимулювання та контроль економічних відносин, які формуються між суб'єктами в інвестиційній сфері. Інвестиційна сфера на мікро-, мезо- та макрорівні включає наступні складові: сферу капітального будівництва, яка об'єднує діяльність замовників-інвесторів, підрядників, проектувальників та постачальників обладнання; сферу обігу фінансового капіталу; інноваційну сферу; сферу реалізації майнових прав інвесторів; екологічну сферу.

Дієве управління сукупністю інвестиційних ресурсів та об'єктами інвестування охоплює техніко-економічний аспект, який пов'язаний з трансформацією інвестиційних ресурсів, якісними та кількісними змінами об'єктів капітальних вкладень. Інвестиційна діяльність відображає ринкову трансформацію інвестиційної сфери економіки. У результаті змінюються її структура, пропорції між інвестиційним попитом та пропозицією.

Сучасна законодавча система нашої країни визначає статус інвесторів – суб'єктів інвестиційної діяльності, які приймають та реалізують рішення про вкладання власних і запозичених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Законодавчо визначено, що всі суб'єкти інвестиційної діяльності незалежно від форм власності та господарювання мають рівні права на здійснення цієї діяльності, самостійно визначають цілі, напрямки, види, обсяги та ефективність інвестицій, залучаючи для їх реалізації на договірній або конкурсній основі будь-яких партнерів.

Саме від активізації інвестиційних процесів діалектично від мікро- до макрорівня залежить розвиток регіональної економіки, її пріоритетних галузей. Досягти підвищення ефективності виробництва можна лише за умов інтенсифікації інвестиційних процесів. Інвестиційний процес суттєво впливає на розвиток галузей регіону, тому своєчасна і збалансована його реалізація у територіально-галузевому розрізі здійснює стабілізуючий та стимулюючий вплив на розвиток та розміщення продуктивних сил регіону та країни в цілому.

На ріст та динаміку інвестиційних вкладень у країні та у розрізі регіонів впливає комплекс чинників, які формують інвестиційний попит та пропозицію. Серед них можна виокремити наступні: техніко-економічні, організаційно-управлінські, соціально-економічні, соціально-психологічні, правові та інші чинники. Сукупність макроекономічних факторів впливає на силу дії функціональних чинників, пріоритетними серед яких є: нормативно-правова база інвестування; інвестиційний клімат у регіоні; динаміка інвестиційного попиту та пропозиції; галузева специфіка об'єктів інвестування; альтернативні можливості інвестування; схильність населення до споживання та заощадження; інвестиційні ризики; рівень інфляції; очікувана норма прибутку чи рентабельність інвестицій; обсяги і динаміка росту національного доходу.

Вище означені фактори можуть мати різну векторну спрямованість і ступінь впливу на динаміку інвестиційного росту, тому виявлення механізмів їх впливу на розвиток інвестиційного процесу у сфері регіональної економіки та її агропромислового комплексу має важливе наукове та практичне значення. Отже, формування конкурентоспроможної регіональної економіки потребує мобілізації всіх наявних ресурсів, абсолютного використання територіально-виробничих переваг.

Таким чином, пріоритетною складовою державного регулювання інвестиційної діяльності є регіональний рівень управління. Зазначимо, що відсутність у минулому власної регіональної політики призвела до виникнення значних диспропорцій у територіальній структурі вітчизняної економіки, неефективного використання переваг територіального поділу праці, природно-ресурсного та виробничого потенціалу, надмірного забруднення навколишнього природного середовища у багатьох регіонах.

Формування ефективного державного управління інвестиційного процесу через податкову, грошово-кредитну політику, а також регулювання обсягу іноземних інвестицій є найбільш ефективним інструментом у розвитку сприятливого інвестиційного клімату в економіці регіону [2; 5].

Інвестиційний клімат регіону формують наступні фактори: рівень розвитку пріоритетних галузевих виробництв, стан та динаміка інвестиційного ринку, заходи державної підтримки та стимулювання інвестиційної діяльності, визначення та забезпечення привабливості об'єктів інвестування, стан фінансово-кредитної системи та діяльність фінансових посередників, стабільність національної грошової одиниці та валютне регулювання.

Важливим аспектом формування сприятливого інвестиційного клімату є визначення інвестиційного потенціалу регіону, який характеризується сукупною здатністю економіки здійснювати інвестиційну діяльність у всіх сферах, спрямовану на випуск високоякісної продукції, кваліфіковане надання робіт і послуг, що задовольняють запити суб'єктів господарювання та населення, а також можливість забезпечувати процеси відтворення і споживання. Однак, скорішому поліпшенню інвестиційного клімату регіону сприятимуть головні макроекономічні чинники, що відображені на рис. 1.

Відмітимо, що наведені макроекономічні фактори мають узагальнений характер і розраховуються як зважена сума певної сукупності статистичних показників. У результаті кореляційно-регресійного аналізу можна виділити близько сотні найбільш важливих первинних показників, які впливають на результативний показник. Теоретично, для реалізації використовуваної моделі регресійного аналізу потрібен великий обсяг інформації, що характеризує вплив на результативний показник значної кількості факторів.

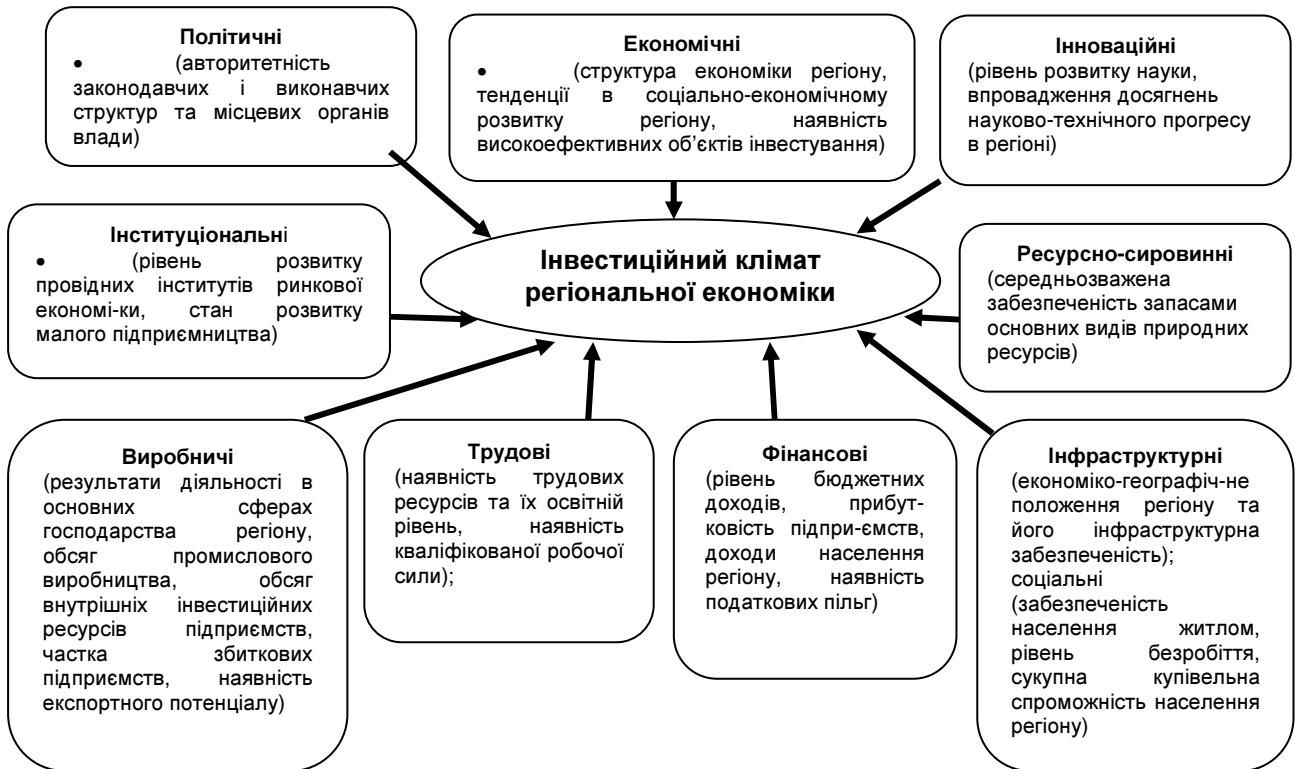

Рис. 1. Сукупність макроекономічних чинників, що формують інвестиційний клімат у регіоні

**Джерело: розрахунки автора*

Однак, використовуючи експертний підхід до формування необхідного масиву інформації, можна використовувати порівняно невеликий її обсяг для одержання надійних результатів. Так, вибір більшості чинників може бути здійснений в основному шляхом якісного аналізу, який включає в себе вивчення економічних, виробничих, соціальних і природно-ресурсних характеристик регіональної економіки. Необхідність їх врахування визначається насамперед їх важливістю для інвесторів.

При виборі конкретних чинників інвестиційної привабливості, які характеризують інвестиційний потенціал регіону та його галузевих складових, поряд із зазначеними, використовуються кількісні методи, що дозволяють визначити величину факторного навантаження на кожен показник цієї групи. Потім аналіз коефіцієнтів парної кореляції між кожним із конкретних факторів та інвестиційною активністю в регіоні дозволяє виявити з них найбільш вагомі та пріоритетні.

Загальна чи інтегральна інвестиційна привабливість регіону, з точки зору територіальної структуризації та галузевої диференціації визначається як зважена сума конкретних факторних ознак, визначених відповідними показниками. Числове значення інвестиційної привабливості регіону в цілому приймається за 1,00 чи за 100, а значення інтегральних показників для областей конкретного регіону та галузевих складових визначаються відповідно до середнього рівня у регіоні [6].

Для визначення залежності між обсягами інвестицій у регіон та структурою їх районного розподілу необхідно провести їх типізацію за двома ознаками: обсягами інвестицій у район та обсягами виробництва сільськогосподарської продукції у цьому районі Київської області.

Зв'язки і залежності економічних явищ можна досліджувати різними прийомами та методами, на нашу думку, у контексті дослідження найбільш доцільним є використання методу порівняння паралельних рядів, який базується на розрахунку коефіцієнту К. Спірмена. Суть цього методу полягає в тому, що у добутку, внаслідок групування і обчислення, показники розташовуються за ранговими паралельними рядами за факторною ознакою, що дає змогу порівняти їх, простежити співвідношення, визначити зв'язок та його напрямок [8].

Точніше оцінює силу зв'язку коефіцієнт кореляції рангів, який враховує узгодженість рангів, які відповідають окремим одиницям сукупності за кожною з двох досліджуваних ознак.

Сукупність ранжують за факторною ознакою за зростанням одиниць і проставляють відповідні ранги. Паралельно проставляються ранги тих самих одиниць сукупності, яким вони відповідали у ранговому ряді за результативною ознакою.

Коефіцієнт кореляції рангів, який запропоновано американським вченим К. Спірменом, має наступний вигляд:

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum d^2}{n(n^2 - 1)} \quad (1)$$

де d^2 – квадрат різниці між рангами в порівняльних рядах;
 n – число рангів.

Для варіантів, які повторюються, ранг необхідно визначати як середню арифметичну відповідних рангів, коефіцієнт рангової кореляції може набувати значень від -1 до $+1$. Треба звернути увагу на те, що цей емпіричний показник менш точний порівняно з лінійним коефіцієнтом кореляції і емпіричним кореляційним відношенням, а тому, коли він набуває крайні значення $+1$ або -1 , або 0 , то це не означає, що існує функціональний зв'язок або залежності немає. У решті випадків, коли коефіцієнт рангової кореляції не набирає крайніх значень, його інтерпретують так само, як і коефіцієнт лінійної кореляції, і з такими самими властивостями [8].

Результатом проведеного дослідження та порівняння паралельних рядів, які пов'язані з обсягами інвестицій та обсягами виробництва сільськогосподарської продукції у районах Київської області є розрахунок коефіцієнту Спірмена на прикладі 25 районів.

У 2011 році коефіцієнт кореляції рангів має наступне значення:

$$\rho = 1 - \frac{6 * 1590}{25(25^2 - 1)} = 1 - \frac{9540}{15600} = 0.3885 \text{ або } 38,85\% \text{ та вказує на прямиий зв'язок між обсягами}$$

інвестицій та випуском сільськогосподарської продукції, оскільки обсяг виробленої продукції на 38,85% залежить від обсягу інвестицій, а на (100%-38,85%) 61,15% від інших факторів. Сукупний показник інвестиційної привабливості районів розраховується як добуток суми питомої ваги інвестиційного навантаження і питомої ваги обсягу регіонального виробництва та коефіцієнту кореляції рангів (табл. 1.).

Таблиця 1

Ранжування районів Київської області за рівнем інвестиційної привабливості, 2011 р.

	Обсяг інвестицій в район X, млн. грн.*	Випуск сільськогосподарської продукції у районі Y, млн. грн.	Ранг R_x	Ранг R_y	$d=R_x-R_y$	d^2	Сукупний показник інвестиційної привабливості	Сукупний ранг
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Київська область	8994,1	8876,1				1590		
Райони								
Баришівський	97,3	396,5	13	9	4	16	0,0216	12
Білоцерківський	124,3	528,1	10	3	7	49	0,0285	7
Богуславський	23,9	144,2	21	20	1	1	0,0073	22
Бориспільський	2475,4	400,0	2	8	-6	36	0,1244	1
Бородянський	98,3	32,8	12	23	-11	121	0,0057	23
Броварський	687,9	910,9	4	2	2	4	0,0696	4
Васильківський	314,9	508,0	7	4	3	9	0,0358	5
Вишгородський	736,2	1284,3	3	1	2	4	0,0880	3
Володарський	43,9	281,5	20	16	4	16	0,0142	19
Згурівський	127,6	452,7	9	6	3	9	0,0253	8
Іванківський	21,1	24,1	22	24	-2	4	0,0020	24
Кагарлицький	76,1	425,5	17	7	10	100	0,0219	11
К.-Святошинський	2660,1	119,0	1	22	-21	441	0,1201	2
Макарівський	393,5	314,1	6	14	-8	64	0,0307	6
Миронівський	56,1	326,4	19	13	6	36	0,0167	17
Обухівський	402,1	140,4	5	21	-16	256	0,0235	10
П.-Хмельницький	96,6	454,8	14	5	9	81	0,0241	9
Поліський	1,3	5,2	25	25	0	0	0,0003	25
Рокитнянський	87,0	358,6	16	11	5	25	0,0194	15
Сквирський	94,2	354,0	15	12	3	9	0,0196	13
Ставищенський	14,5	365,4	24	10	14	196	0,0166	18

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Таращанський	21,0	236,5	23	19	4	16	0,0113	21
Тетіївський	179,5	268,2	8	17	-9	81	0,0195	14
Фастівський	61,8	253,8	18	18	0	0	0,0138	20
Яготинський	99,5	291,1	11	15	-4	16	0,0170	16

*без урахування інвестицій у міста області

**Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики у Київській області

Отримані дані свідчать про відносно прямо пропорційну залежність між обсягами вкладень в район та обсягами виробництва сільськогосподарської продукції, тобто, чим більший обсяг вкладень у реальний сектор в районах Київської області, тим більше сільськогосподарської продукції в цьому районі виробляється [3].

Провівши на підставі запропонованого методичного підходу типізацію районів Київської області за рівнем інвестиційної привабливості, згрупуємо їх за чотирма ознаками за визначеними критеріями: пріоритетної інвестиційної привабливості, достатньо високої інвестиційної привабливості, середньої та низької інвестиційної привабливості. Так, Бориспільський, К.-Святошинський та Вишгородський райони Київської області визнані як райони пріоритетної інвестиційної привабливості (сукупний показник коливається від 0,124 до 0,088). Дев'ять районів області мають достатню інвестиційну привабливість (коефіцієнт від 0,0696 до 0,0216). Низьку інвестиційну привабливість мають чотири райони області – Богуславський, Бородянський, Іванківський, Поліський (коефіцієнт від 0,0073 до 0,0003).

Поряд із територіальною диференціацією районів, для регіону важливе значення має аналіз та оцінка інвестиційної привабливості саме галузевих складових агропромислового виробництва Київської області.

Більшість галузей агропромислового виробництва Київської області мають відносно позитивну тенденцію росту показників рентабельності. Це свідчить про економічну ефективність діяльності в даному секторі економіки регіону, що значно поліпшує інвестиційну привабливість аграрного сектору економіки.

Проте, подальшому ефективному розвитку сільського господарства регіону перешкоджають наступні фактори:

- низька продуктивність худоби і птиці, недостатня врожайність сільськогосподарських культур;
- несприятлива цінова ситуація на ринку продукції сільського господарства;
- брак фінансових та інвестиційних ресурсів;
- недостатня забезпеченість виробників інноваційними розробками;
- неефективність існуючих механізмів залучення інвестиційних ресурсів у галузі аграрного виробництва.

У процесі дослідження відібрано 7 галузей агропромислового виробництва в регіоні, у яких, порівняно із загально регіональним станом АПК, простежуються достатньо позитивні тенденції розвитку (табл. 2).

Таблиця 2

Показники агропромислового виробництва Київської області за рівнем економічного стану та потенційної інвестиційної привабливості, 2011 р.

Галузі АПВ	Виробництво зернових культур	Виробництво м'яса	Виробництво молока	Виробництво соняшнику	Виробництво цукрових буряків	Виробництво м'яса птиці	Виробництво овочів
Найменування показників	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
Питома вага виробництва в Україні, %	4,9	9,9	4,0	1,9	8,0	13,0	8,5
Середній індекс росту обсягів виробництва за 5 років	1,1	1,01	0,94	2,1	0,9	1,07	1,05
Середній індекс росту обсягів реалізації продукції за 5 років	1,33	0,98	1,03	2,02	0,84	1,1	0,91

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8
Рентабельність виробництва, %	40	2,3	14,7	44,8	23,2	38,4	18,9
Середній індекс росту обсягів виробництва на одну особу за 5 років	1,2	1,02	1,03	1,35	1,1	1,05	0,99
Середній індекс росту обсягів виробництва у с.-г. підприємствах за 5 років	1,08	1,56	0,93	1,35	1,06	1,44	1,15
Середні темпи росту продуктивності галузевих виробництв	1,08	1,1	1,05	1,09	1,07	1,12	1,02

*Джерело: розрахунки автора

За допомогою адаптованого автором методу оцінки пріоритетності галузей АПК за рівнем економічного стану та потенційної привабливості щодо інноваційного розвитку шляхом розрахунку інтегрального рангу по головному та системі обмежуючих критеріїв на підставі експертних оцінок в процесі дослідження здійснено ранжування галузей АПК за рівнем інвестиційної привабливості.

Практична реалізація даного методу передбачає виконання наступних етапів:

- визначення головного та обмежуючих критеріїв та встановлення їх питомої ваги (у якості головного критерію обрано показник рентабельності галузевого виробництва, серед обмежуючих критеріїв найбільш значущими є питома вага виробництва продукції галузі в Україні, середній за 5 років індекс росту обсягів виробництва, середні темпи росту продуктивності галузевих виробництв та ін.);
- розрахунок інтегрального рангу по головному критерію;
- проведення ранжування галузей АПК по головному критерію;
- розрахунок інтегрального рангу по системі обмежуючих критеріїв;
- проведення ранжування галузей АПК по системі обмежуючих критеріїв;
- розрахунок інтегрального рангу по головному та визначеному рангу системи обмежуючих критеріїв;
- проведення заключного ранжування та визначення пріоритетності галузей АПК регіону (табл. 3; 4).

Таблиця 3

Ранжування галузей АПК за значенням головного та обмежуючих критеріїв

Галузі виробництва	Головний критерій рентабельність виробництва, %	Обмежуючі критерії					
		Питома вага виробництва в Україні, %	Середній індекс росту обсягів виробництва за 5 років	Середній індекс росту обсягів реалізації продукції за 5 років	Середній індекс росту обсягів виробництва на одну особу за 5 років	Середній індекс росту обсягів виробництва у с.-г. підприємствах за 5 років	Середні темпи росту продуктивності галузевих виробництв
Виробництво зернових культур	2	5	2	2	2	5	4
Виробництво м'яса	7	2	5	5	6	1	2
Виробництво молока	6	6	6	4	5	7	6
Виробництво соняшнику	1	7	1	1	1	3	3
Виробництво цукрових буряків	4	4	7	7	3	6	5
Виробництво продукції птахівництва	3	1	3	3	4	2	1
Виробництво овочів	5	3	4	6	7	4	7
Питома вага критерію, %	50	10	10	8	6	7	9

*Джерело: розрахунки автора

Таблиця 4

Розрахунок інтегральних критеріїв
та ранжування галузей виробництва АПВ

Галузі виробництва	Розрахунок інтегрального рангу по обмежуючим критеріям	Значення	Ранг	Розрахунок інтегрального рангу по головному та визначеному рангу обмежуючих критеріїв	Значення	Ранг
Виробництво зернових культур	$(5 \cdot 0,1 + 2 \cdot 0,1 + 2 \cdot 0,08 + 2 \cdot 0,06 + 5 \cdot 0,07 + 4 \cdot 0,09) / 6$	0,282	3	$(2 \cdot 0,5 + 3 \cdot 0,5) / 2$	1,25	3
Виробництво м'яса	$(2 \cdot 0,1 + 5 \cdot 0,1 + 5 \cdot 0,08 + 6 \cdot 0,06 + 1 \cdot 0,07 + 2 \cdot 0,09) / 6$	0,285	4	$(7 \cdot 0,5 + 4 \cdot 0,5) / 2$	2,75	5
Виробництво молока	$(6 \cdot 0,1 + 6 \cdot 0,1 + 4 \cdot 0,08 + 5 \cdot 0,06 + 7 \cdot 0,07 + 6 \cdot 0,09) / 6$	0,475	7	$(6 \cdot 0,5 + 7 \cdot 0,5) / 2$	3,25	6
Виробництво соняшнику	$(7 \cdot 0,1 + 1 \cdot 0,1 + 1 \cdot 0,08 + 1 \cdot 0,06 + 3 \cdot 0,07 + 3 \cdot 0,09) / 6$	0,237	2	$(1 \cdot 0,5 + 2 \cdot 0,5) / 2$	0,75	1
Виробництво цукрових буряків	$(4 \cdot 0,1 + 7 \cdot 0,1 + 7 \cdot 0,08 + 3 \cdot 0,06 + 6 \cdot 0,07 + 5 \cdot 0,09) / 6$	0,452	6	$(4 \cdot 0,5 + 6 \cdot 0,5) / 2$	2,5	4
Виробництво продукції птахівництва	$(1 \cdot 0,1 + 3 \cdot 0,1 + 3 \cdot 0,08 + 4 \cdot 0,06 + 2 \cdot 0,07 + 1 \cdot 0,09) / 6$	0,185	1	$(3 \cdot 0,5 + 1 \cdot 0,5) / 2$	1	2
Виробництво овочів	$(3 \cdot 0,1 + 4 \cdot 0,1 + 6 \cdot 0,08 + 7 \cdot 0,06 + 4 \cdot 0,07 + 7 \cdot 0,09) / 6$	0,313	5	$(5 \cdot 0,5 + 5 \cdot 0,5) / 2$	2,5	4

*Джерело: розрахунки автора

Таким чином, за інтегральним рангом найбільш ефективною, інвестиційно-привабливою галуззю аграрного сектору Київської області є виробництво олійних культур (коефіцієнт 0,75), виробництво продукції птахівництва (1), виробництво зернових культур (1,25). Менш привабливими, з точки зору залучення інвестиційних ресурсів у галузь, виявилось м'ясо-молочне виробництво (коефіцієнти склали 2,75 та 3,25 відповідно).

Регулювання розвитку в інвестиційній сфері, насамперед, на рівні аграрного сектору регіону, значною мірою визначатиметься розробкою і результативністю реалізації концепції державної інвестиційної політики, серед основних напрямів якої слід виділити: державну підтримку сільськогосподарських підприємств шляхом надання довгострокових кредитів при зміщенні центру уваги на реалізацію інвестиційних проектів з безоплатним бюджетним фінансуванням, з відбором позичальників на фінансування на конкурсній основі; посилення державного контролю за витратами коштів місцевого бюджету, що направляються на інвестиції у формі безоплатного бюджетного фінансування та у формі кредиту.

Висновки з даного дослідження. Аналізом встановлено, що галузі агропромислового виробництва Київської області мають позитивну тенденцію росту показників рентабельності. За інтегральним рангом найбільш інвестиційно-привабливою галуззю аграрного сектору Київської області є виробництво олійних культур (коефіцієнт 0,75), виробництво продукції птахівництва (1), виробництво зернових культур (1,25). Це підтверджує економічну ефективність діяльності в даному секторі економіки регіону, що поліпшує інвестиційну привабливість аграрного сектору економіки.

Узагальнюючи проведений аналіз слід зазначити що за результатами даного комплексного дослідження, можна сформулювати напрямки державного регулювання розвитком окремих регіонів, серед яких одним із важливих напрямків має бути допомога депресивним регіонам [1].

У сучасних умовах безпосередні виробники в АПК не здатні самостійно поліпшити ситуацію в інвестиційній сфері, тому що основні резерви фінансово-інвестиційного поживлення агропромислового виробництва знаходяться поза межами компетенції і економічної відповідальності підприємств. Також зазначимо, що інвестиційну кризу неможливо вирішити лише за допомогою специфічних механізмів аграрної політики. Вкрай необхідні дієві механізми державного регулювання регіональної інвестиційної діяльності підприємств АПК.

Література

1. Алтунин А.Е. Модели и алгоритмы принятия решения в нечетких условиях. / А.Е. Алтунин, М.В. Семухин. – Тюмень: Изд-во ТТУ, 2000. – 352 с.
2. Бояр Т.В. Розвиток процесів іноземного інвестування на території Волинської області / Т.В. Бояр // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2007. – № 2. – С. 207-212.

3. Гордієнко Т.М. Розвиток регіональної економіки в контексті економічної кризи / Т.М. Гордієнко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6. – С. 162-167.
4. Корнєєва Н.О. Організаційні засади статистичного аналізу інвестиційної привабливості на регіональному рівні / Н.О. Корнєєва // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 5. – С. 73-76.
5. Олександренко І.В. Особливості іноземного інвестування в Україні / І.В. Олександренко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. – № 5. – С. 117-122.
6. Пістун М.Д. Основні положення концепції регіонального розвитку України: суспільно-географічні аспекти / М.Д. Пістун // Український географічний журнал. – 2008. – № 4. – С. 22-28.
7. Статистичний щорічник Київської області за 2011 рік / Державний комітет статистики України ; за ред. С.І Коханчук. – Київ, 2012. – 503 с.
8. Статистика: Підручник / С. С. Герасименко, А. В. Головач, А.М. Єрина та ін.; за наук. ред. С. С. Герасименка. — К.: КНЕУ, 2000. — 467 с.

УДК 331.522.4:631.11

Новіцька Л.Е.,
асистент кафедри менеджменту організацій і адміністрування
Подільський державний аграрно-технічний університет*

ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В СІЛЬСЬКИХ РЕГІОНАХ

Постановка проблеми. Входження України у світове наукове співтовариство зумовлює проведення глибокого аналізу проблем формування та розвитку трудових ресурсів в аграрній сфері. Структурні зміни в сучасній економіці розвинутих країн стали тим підґрунтям, на якому виникла концепція людського капіталу, яка не лише дісталась вершин наукових знань, але й стала ідеологією могутніх державних та приватних інвестицій в економіку людини, економічним підґрунтям глобальної концепції людського розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засновниками теорії людського капіталу та методології його дослідження були вчені розвинутих країн: Г. Беккер, Т. Шульц, Х. Боуен, Е. Денісон, Дж. Кендрік, Ф. Махлуп, Я. Мінсер, Л. Туроу та інші.

Лише наприкінці 90-х рр. в Україні з'явилися перші наукові праці з цієї проблеми. Людські здібності трактуються в основному як капітал, тобто цінність, яка приносить дохід. Такий підхід отримав широке визнання в наукових колах щодо формування інвестиційних ресурсів. Необхідно відзначити науковий внесок у дослідження цієї проблеми таких авторів, як: І. Бондар, М. Долішній, О. Грішнова, А. Колот, С. Юрій та ін.

Проте і досі залишається багато актуальних, але невирішених і дискусійних питань щодо його формування та розвитку.

Постановка завдання. Мета статті – обґрунтування особливостей людського капіталу у взаємозв'язку з розвитком інноваційних процесів аграрної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багатство країн на протязі багатьох сторіч асоціювалося з кількістю матеріальних благ, а в умовах формування нового суспільства, нової інформаційної економіки головною формою багатства стає багатство людської особистості, її людський капітал. Сутність і важливість людського капіталу доцільно розглядати, на думку Грішнкової О. [6], з декількох позицій. З точки зору окремої особистості як носія людського капіталу, він у першу чергу виступає як можливість збільшення доходів. Людський капітал при цьому необхідно розуміти як оцінку потенціалу, здібності особистості отримувати дохід. Тобто, людський капітал – це капітал, що сформований людиною завдяки її освітньому рівню, кваліфікації, знанням та який може давати віддачу. Він містить і природжені здібності й таланти, а також розглядається з позиції оцінки потенційної здібності особистості приносити дохід. Таким чином, чим вищим є людський капітал, виражений рівнем освіти, кваліфікації, знань, досвіду, тим більші можливості людини до продуктивної високоякісної праці, яка, відповідно, краще винагороджується.

Людський капітал сільського господарства має певні особливості. Так, Кудлай В. [7] зазначав, що на початковому етапі формування та розвитку аграрної економіки господарська діяльність була переважно пов'язана з виробництвом достатньої кількості продуктів харчування, а лімітуючим

* Науковий керівник: Доманчук Д.П. – д.е.н., професор